

Werkzame stoffen van biociden: meer regels en beter inzicht nodig voor schoon water

Het mierenlokdoosje, de spray tegen vliegende insecten en aangroeiwerende verf op boten. Stuk voor stuk voorbeelden van biociden met werkzame stoffen die schadelijk kunnen zijn voor de waterkwaliteit. Toch krijgen deze stoffen weinig aandacht in beleid en regelgeving. Dat moet anders, vinden de waterschappen.

Door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden komen werkzame stoffen in de Nederlandse wateren terecht. Deze chemische stoffen vormen een risico voor de ecologie en de drinkwaterkwaliteit. Ze brengen bovendien het halen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in gevaar. Voor gewasbeschermingsmiddelen bestaat veel regelgeving om de impact op de waterkwaliteit te verminderen, maar dit geldt niet voor biociden. Daarom vragen de waterschappen om aanvullend beleid, meer inzicht en meer bewustwording bij gebruikers.

Overschrijden van milieunormen

Biociden zijn middelen met een of meer werkzame stoffen die worden gebruikt voor de bestrijding van schadelijke organismen zoals bacteriën en ongedierte, maar geen gewasbeschermingsmiddel zijn. Werkzame stoffen zoals DEET, permethrin en imidacloprid overschrijden in het oppervlaktewater regelmatig de geldende waterkwaliteitsnormen.

De herkomst van dergelijke vervuiling is moeilijk te achterhalen. Zowel particulieren als professionals maken gebruik van deze middelen. Bovendien bestaat er overlap tussen de werkzame stoffen in biociden, diergeneesmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen. Gewasbeschermingsmiddelen kregen de afgelopen jaren veel aandacht vanwege hun grote impact op de waterkwaliteit. Dit heeft geleid tot strenge wet- en regelgeving, maar deze geldt niet voor biociden. In de praktijk betekent dit dat een aantal werkzame stoffen wel verboden zijn in gewasbeschermingsmiddelen, maar niet voor de andere twee middelen. Zo is imidacloprid niet meer toegestaan in de landbouw maar nog wel in mierenlokdoosjes en antivlooienmiddelen voor huisdieren. Diergeneesmiddelen bevatten vaker dezelfde werkzame stoffen als biociden. Daarom is het ook noodzakelijk om maatregelen te nemen om de milieubelasting van deze stoffen in diergeneesmiddelen te beperken.

De gedachte dat vervuilende werkzame stoffen alleen afkomstig zijn van gewasbeschermingsmiddelen klopt niet. Daarvoor treffen de waterschappen stoffen die verboden zijn in de landbouw nog te vaak aan in het oppervlaktewater. Bovendien laten metingen bij rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) zien dat veel emissies via het riool plaatsvinden. Een duidelijke aanwijzing dat biociden een belangrijke bron zijn.

Meer regelgeving nodig voor biociden

Momenteel gebeurt er te weinig om de negatieve impact van biociden op de waterkwaliteit te beperken. De waterschappen vinden dat net als voor gewasbeschermingsmiddelen, ook strenge wet- en regelgeving moet gelden voor biociden. Het Rijk moet uitgaan van een 'één-stof, één beoordeling'-

principe. Hierbij doorloopt elke werkzame stof één keer de toelatingsprocedure in plaats van twee keer via verschillende routes en afwijkende eisen.

De waterschappen vinden dat dit betekent dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) voortaan de toelating van biociden moet herbeoordelen als ze structureel de toelatingsnormen in water overschrijden. Dit gebeurt al voor gewasbeschermingsmiddelen. Voor biociden met een hoog risico voor de waterkwaliteit moeten de gebruiksvoorschriften worden aangescherpt door provincies en gemeenten om de impact op kwetsbare gebieden te beperken.

Tot slot moet er een ambitieus emissiereductiedoel worden vastgesteld voor biociden. Voor gewasbeschermingsmiddelen wil het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur in 2030 nagenoeg emissieloos zijn. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, verantwoordelijk voor het biocidebeleid, moet zich hetzelfde doel stellen als het gaat om biociden.

Meer inzicht en monitoring

Naast een aanscherping van wet- en regelgeving moet er ook meer inzicht komen in het gebruik van biociden. De hoeveelheid die in Nederland wordt gebruikt is grotendeels onbekend. Hierdoor is het moeilijk om de exacte impact op de waterkwaliteit te bepalen. Om meer inzicht te krijgen werkt het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aan de opzet van een afzetregister voor biociden. Het samenstellen daarvan is een langdurig proces. Om dit te versnellen willen de waterschappen dat het ministerie prioriteit geeft aan biociden die een grote kans hebben om in het water terecht te komen, niet of nauwelijks in het water te monitoren zijn of die de toelatingsnormen structureel overschrijden. Zo kan het register helpen om het biocidegebruik beter in kaart te brengen. Op basis daarvan kan worden ingeschat welke werkzame stoffen een potentieel gevaar vormen voor de waterkwaliteit.

De waterschappen zullen meer gaan monitoren. Nu controleren ze de waterkwaliteit op een aantal risicostoffen, waaronder een aantal werkzame stoffen. Maar een groot deel van de toegelaten werkzame stoffen wordt niet gemonitord. Dit komt onder andere door het ontbreken van een geschikte analysemethode, de (hoge) kosten of een gebrek aan capaciteit. De mogelijkheden voor analyses verschillen per waterschap. Daarnaast ligt bij sommige stoffen, zoals deltamethrin, de rapportagegrens hoger dan de norm. Investerings in analysemethoden en het verlagen van de rapportagegrenzen zijn daarom noodzakelijk. De waterschappen en het Rijk moeten meer samenwerken om het monitoren van de verschillende werkzame stoffen toegankelijker te maken, zodat elk waterschap over de juiste mogelijkheden beschikt om het water te controleren.

Daarnaast moet er een landelijke meetstrategie voor werkzame stoffen in biociden komen. Voor gewasbeschermingsmiddelen bestaat het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen. Een vergelijkbaar nieuw in te richten meetnet voor biociden zou hiervoor geschikt zijn. Het meetnet moet zich richten op locaties waar waarschijnlijk werkzame stoffen van biociden voorkomen. Bijvoorbeeld bij RWZI's, een belangrijke emissieroute van biociden.

Bewustwording bij gebruikers en politiek

Tot slot moeten particuliere en professionele gebruikers zich bewust worden van de impact van werkzame stoffen in biociden op de waterkwaliteit. Een landelijke bewustwordingscampagne, zoals www.maandvandeparasiet.nl, kan hierbij helpen. Hetzelfde geldt voor de politiek. Een aantal

waterschappen scherpt het beleid al aan en gaat meer en gericht monitoren op de werkzame stoffen uit biociden. Maar ook het Rijk, en met name het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat als verantwoordelijke voor het biocidebeleid in Nederland, moet stappen gaan zetten.

Oproep aan het Rijk en parlement

Iedereen speelt een belangrijke rol bij het verbeteren van de waterkwaliteit door het verminderen van emissies van werkzame stoffen. Daarom roept de Unie van Waterschappen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de Eerste en Tweede Kamer en andere overheden op om het beleid voor biociden en diergeneesmiddelen op hetzelfde niveau te brengen als het beleid voor gewasbeschermingsmiddelen. De waterkwaliteit moet centraal staan bij toelating, handhaving en voorlichting. De Unie vraagt om steun voor de waterschappen in hun rol als bewaker van schoon en gezond water. Zodat iedereen – waterschappen, andere overheden en particuliere en professionele gebruikers – maatregelen kan nemen om de waterkwaliteitsdoelen te behalen. Een gezonde leefomgeving en goede waterkwaliteit gaat ons namelijk allen aan. Daarom is het van belang dat iedereen een steentje bijdraagt aan het verbeteren van de waterkwaliteit.